

Картинки згодом додадуться

Наголос. Складні випадки

Слухаємо горошúну і чуємо норму Наголос вільний і рухомий: від варіантів до словника

ЗАГАДКА

Де сховалася різниця?

1

до´говір і догові´р **пара 1**

2

по´милка і поми´лка **пара 2**

3

лі´карський і ліка´рський **пара 3**

Що змінює звучання цих пар?

Поміркуйте, що саме змінює звучання в кожній парі.

Наголос у мовній системі

Об'єднує слова 1

звуковий комплекс з одним наголосом сприймається як одне слово

Джерело

Ющук, с. 102

Розрізняє слова 2

лі´карський від лікар і ліка´рський від ліки

Сторінка

246

Розрізняє граматичні форми 3

ру´ки і руки´ (різні форми слова рука)

Джерело

Ющук, с. 102

Має варіанти 4

до´говір і догові´р

Сторінка

245

Варіантне наголошування

за́вжди і завжди́ (норма)

обидва наголоси нормативні

до́говір і догові́р (норма)

обидва наголоси нормативні

по́милка і поми́лка (норма)

обидва наголоси нормативні

та́кож і тако́ж (норма)

обидва наголоси нормативні

Розставте наголос у словах

1. горошина
2. каталог
3. кропива
4. документ

ПІДКАЗКА

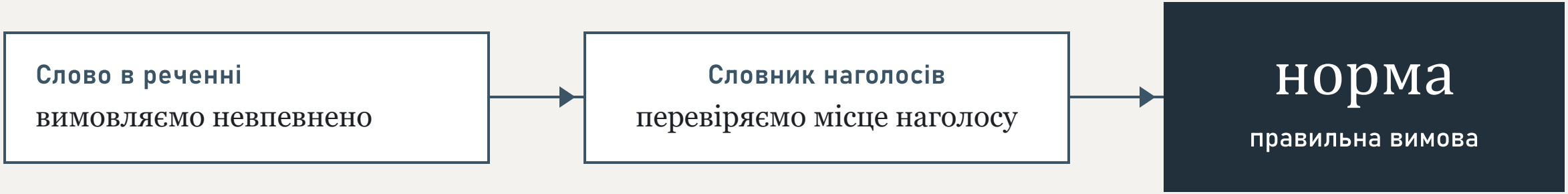
Спершу наголосіть самостійно, потім звірте зі словником у додатках.

Варіант чи різні слова

Що робить наголос	Варіантне наголошування	Розрізнювальний наголос
Що змінюється	лише вимова, значення те саме	значення або форма
Приклад 1	до́говір і догові́р	лі́карський від лікар і ліка́рський від ліки
Приклад 2	по́милка і поми́лка	на́званий дієприкм. і назва́ний нерідний
Приклад 3	та́кож і тако́ж	ко́лос (колосок) і коло́с (велетень)

> У першій колонці обидва варіанти нормативні, у другій наголос розрізняє значення.

Сумнівний наголос веде до словника

Звіряйтеся зі словником щоразу, коли виникає сумнів.

Наголос в іменниках на -ання

1. вигнання
2. заслання
3. надбання
4. обрання

ПРАВИЛО

Віддієслівні іменники середнього роду на -ання з більше ніж двома складами мають наголос на суфіксі, але є відхилення.

ПРАВИЛО

Іменники на -ання

навча́ння

наголос на суфіксі -ання

завда́ння

наголос на суфіксі -ання

пізна́ння

наголос на суфіксі -ання

Винятки

обла´днання, не´хтування, бі´гання, ко´взання

Норма і помилка в дієсловах

Дієслівні форми	Ненормативно	Нормативно
1 особа множини	несе́мо	несемо́
2 особа множини	несе́те	несете́
1 особа множини	іде́мо	ідемо́
2 особа множини	іде́те	ідете́

> У дієсловах перший склад закінчень -емо, -имо, -ете, -ите не наголошується.

Прочитайте з правильним наголосом

1. Ми беремо книжки.
2. Ви берете олівці.
3. Ми беремо зошити.
4. Ви берете фарби.

ПІДКАЗКА

У поданих формах на -емо і -ете наголос на закінченні.

Слова зі складним наголосом

докуме́нт (іменник) 1

запам'ятайте наголос

Сторінка
245

катало́г (іменник) 2

запам'ятайте наголос

Сторінка
246

кропива́ (іменник) 3

запам'ятайте наголос

Сторінка
246

дочка́ (іменник) 4

запам'ятайте наголос

Сторінка
245

кулінáрія (іменник) 5

запам'ятайте наголос

Сторінка
246

нови́й (прикметник) 6

запам'ятайте наголос

Сторінка
246

Прикметники з наголошеним закінченням

Прикметники	Наголос на закінченні	Наголос у корені чи суфіксі
Приклад 1	нови́й	гетьма́нський
Приклад 2	черстви́й	ко́сий
Приклад 3	житлови́й	одноразо́вий
Приклад 4	чарівни́й	опто́вий

> У прислівниках, утворених від прикметників із наголошеним закінченням, наголос падає на перший склад.

Перевір себе

У якій парі наголос лише варіантне наголошування, без зміни значення?

А до́говір і догові́р

Б на́званий і назва́ний

В ко́лос і коло́с

Г лі́карський і ліка́рський

Прислівники від прикметників

ву́зько

від вузьки́й

ле́гко

від легки́й

мі́лко

від мілки́й

ну́дно

від нудни́й

Перевір себе

У якому слові наголос падає на останній склад?

А донька	**Б** каталог	**В** курятина	**Г** помилка

Наголос і значення

Слова

лі´карський від лікар

ліка´рський від ліки

різні значення

розрізняє

наголос

змінює вимову

залежить від значення

Граматичні форми

ру´ки (називний множини)

руки´ (родовий однини)

різна форма слова

Що запам'ятали про наголос

Домашнє завдання

- Випишіть зі словника наголосів 5 слів з варіантним наголосом.
- Складіть 3 речення зі словами катало́г, кропива́, докуме́нт.
- Прочитайте вголос вправу з підручника, звіряючи наголос зі словником.
- Підготуйте 2 запитання для однокласників про складні випадки наголошування.

Шевчук, с. 245–248; Ющук, с. 102, 103